

A nagy kép

Lekció: Mt. 18.21-35

Textus: 1Móz. 4

2011. okt. 23.

Gazdagrét

Édentől keletre...

„*Elment Kain az Úr színe elől, és letelepedett Nód földjén, Édentől keletre.*”
Ha bibliai nyelven fogalmazunk, az életünk Édentől keletre zajlik. Ha mai nyelven akarjuk ezt elmondani, hontalanná lettünk, elvesztettük az igazi otthont. Az „Édentől keletre” kifejezés az Isten jelenlététől való távolságra mutat. A Genézis szóhasználatában aki keletre tart, az Istentől eltávolodik (vö.: 3.24, 11.2, 13.11, 25.6). Mi történik az emberrel Édentől keletre? Mi történik velem, miután fellázadt az Úr ellen, és kiűzetett a paradicsomból? A ma olvasott szakasz azt beszéli el, hogyan bontakozik ki mindaz, amiről a teremtés és a bűneset történetében eddig hallottunk. Lássuk hát 1. A képességeink kibontakozásának, 2. A romlás elterjedésének, és 3. Az isteni kegyelem elmélyülésének történetét!

I. A képességeink kibontakozása

Ádám és Éva élete nem szűnt meg azzal, hogy engedetlenek lettek Istennek. A halál, amit az Úr összekötött a jó és rossz tudása fájával, nem azonnali nemlétet jelentett. Ugyanakkor életük minden részét elborította a küszködés, a harc (egymással, a földdel, a kígyóval), hogy majd egy napon visszatérjenek oda, ahonnan vétettek, a porba.

A szentíró elénk adja, hogyan bontakozik ki ebben a gyötrellemmel és fájdalommal teli helyzetben, azaz Édentől keletre, Isten korábbi megbízása: „*Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be és hódítsátok meg a földet.*” (1.28) Először megszületik Kain és Ábel, majd egy másik leszármazotthoz, Lámekhez kapcsolódóan betekintést nyerünk abba, ahogy az Ádámtól számított hetedik generáció élete alakul.

Az emberben kibontakoznak azok a képességek, amelyekkel a teremtő felruházta a saját képére teremtett lényt (Blocher, 2006). Ádám és Éva, majd Káin és felesége, valamint leszármazottaik „szaporodnak, sokasodnak”. Ezzel együtt „meghódítják a földet”, „művelik” azt; Kain földművelő, Ábel pásztor lesz. Hamarosan Kain megépíti az első várost. A város az a hely, ahol az ember védelmet, biztonságot szerez magának – és amint látjuk, az Istentől menekülő Kainnak erre igen jó oka volt. Mégis, miközben a francia szociológusnak, Jacques Ellulnek igaza van abban, hogy ez az első város nem más, mint Kain gyilkosságának és Isten oltalmát elutasító hűtlenségének direkt következménye (The Meaning of the City), a Biblia nem láttatja a városi civilizációt egyértelműen gonosznak. Kain, ha emberi biztonságot valamint igazi otthont is akar magának építeni, Istentől való alkotói készséggel teszi ezt. A Biblia nem hogy nem démonizálja a várost, hanem arról

beszél, hogy a történelem végén Isten városa valósul meg földön, a mennyei Jeruzsálem.

Ebben a városban bontakozik ki a technika és a művészet, amin keresztül Isten az ember életét akarja jobbá és szebbé tenni. Lámek egyik fia ugyan a sátorlakók és pásztorok ősatya, Júbál azonban a citerások és fuvolások ősatya, Túbalkain pedig a réz- és vasszerszámok kovácsmestere. Természetesen művészet és kézművesség volt és van vidéken is, de nem kérdés, hogy általában a város az a hely, ahol a technológia fejlesztések és a kiemelkedő műalkotások születnek. A város a politikai, gazdasági és kulturális hatalom és befolyás helyszíne. Ha valaki érvényesülni szeretne, a mai napig a városba tart. Ugyanakkor, ami a városban történik, meghatározza egy ország egészének életét, irányát, szokásait, gondolkodásmódját, értékeit. Mindebből következik, hogy Istennek nagyon fontos, ami a városban zajlik; és tegyük hozzá, ez különösen így van ma, amikor a történelemben először az emberiség több mint fele városlakó – és ez az arány a következő évtizedekben folyamatosan növekedni fog.

Azt látjuk tehát, hogy – bár Édentől keletre – az emberiség sokasodik, épít, alkot, gazdagít, azaz betölti Istentől való hivatását abban, hogy uralkodik a világban, és műveli azt. Ugyanakkor valami más is egyre jobban kibontakozik, és ez drámai következményekkel jár...

II. A romlás kibontakozása

Két történetet olvasunk, Kainét és Lámekét. Ezeket nemcsak az köti össze, hogy Lámek Kain hatodik generációs leszármazottja, hanem az is, hogy mindketten gyilkosok. Azt látjuk a Genézis 4. fejezetében, hogy milyen módon terjed el a bűn. *„A bűn együtt változik az emberiséggel: újabb és újabb arcokat ölt, ahogy az emberi élet is új irányokba fejlődik.”* (Blocher, 206)

Láttuk korábban, hogy az Isten elleni lázadás következményeként megromlott a kapcsolat Ádám és Éva között, a harmónia helyébe a vádaskodás és elrejtőzés költözött. Két fiuk életében a megromlott kapcsolat testvérgyilkosságban végződik. Ugyanakkor ez sem független az Istennel való kapcsolattól: Kain dühét és keserűségét az okozza, hogy az Úr rátekintett Ábelra és áldozatára, de rá és az ő áldozatára nem tekintett. A bibliai szakasz nem ad magyarázatot arra, hogy Isten miért így cselekszik, de az eddigiek (és az egész Szentírás) fényében bolond dolog lenne azt feltételezni, hogy csak szeszélyességből döntött így. Isten szabadon választ, dönt és cselekszik, az ember pedig – Édentől keletre – nem tűri Istennek e szabadságát. Kaint felháborítja, hogy Isten Istenként cselekszik, és ebből fakad dühe, irigysége, gyűlölete testvére iránt.

Isten azonban nem hagyja ennyiben a helyzetet, és megszólítja Kaint (törődik vele, fontos neki!), lehetőséget ad a változásra, ill. a bűn kibontakozásának megállítására: *„Ha jól cselekszel, emelt fővel járhatsz. Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta.”* A bűn olyan, mint a prédára ugrani készülő vadállat, de Kain – az ember, még Édentől keletre is – arra hivatott, hogy uralkodjon.

Kain azonban nem uralkodik, hanem megöli testvérét. Mi lesz a következmény? Isten ítélete nyomán el kell hagyja a földet, ahol élt és bujdosóvá lesz (amíg nem telepszik le Édentől keletre...). Nézzétek a szerző lélektani éleslátását azzal a kapcsolatosan, hogy az erőszak okozója egész életében az erőszaktól retteg: „*meggyilkolhat bárki, aki rám talál.*” Vajon megszabadította őt a kóborlás, otthontalanság, védtelenség, rettegés démonaitól a város, amit épített? Nem hiszem...

Hasonlítsuk össze Lámek gyilkosságát Kain tettével, és meglátjuk, hogyan mélyül el a gonoszság, hogyan keményedik meg a szív, hogyan intézményesül a bűn. (Az UFO jelen időt és feltételest módot használ, de indokolt a múlt idő: „*embert öltem, mert megsebzett, ifjút, mert megütött...*”) Az első, ami szembe tűnik, hogy a megsebzésért bosszúból életet követel Lámek. Ráadásul nem „hirtelen felindulásból” elkövetett aránytalan bosszúval találjuk magunkat szemben, hiszen Lámek dicsekszik tettével: „*Ádá és Cillá, hallgassatok szómra! Lámek asszonyai, figyeljétek mondásomra! ... Ha hétszeres a bosszú Kainért, hetvenhétszeres Lámekért!*” Dicsőíti a bűnt, hősi éneket énekel magáról. Amikor Isten szembesítette Ádámot azzal, amit tett (Hol vagy? – Elbújtam), Ádám beismeri vétkét, bár hárítja a felelősséget. Amikor az Úr számon kéri Kaint (Hol van a testvéred?), Kain tagadja, amit tett (Mi közöm hozzá? Miért kellene tudnom?). Lámek történetében az Úr már meg sem jelenik. Ádám áthárítja a felelősséget, Kain letagadná tettét, Lámek pedig dicsekszik vele. Nem ugyanez történik ma is, az egyén életében is? Először tudjuk, hogy mit tettünk, de mentegetődzünk egy kicsit. Másodszor tagadunk, semmi közünk hozzá. Harmadszor már igaznak találjuk, sőt, büszkén vállaljuk. És nem ez a mi történetünk abban is, hogy ma számos dologra büszke az ember, amit régebben még szégyellt volna? Édentől keletre élünk...

Lámek a kegyetlen férfi, aki a művészetet arra használja, hogy gyűlöletet szítson (szavai a Genézis második költői része; az első Ádám szavai Éváról...), a technikát pedig arra, hogy gyilkoljon. Két feleséget vesz, ami szintén távoli attól, ami az Úr terve volt férfi és nő kapcsolatára nézve. Azt, hogy mi a messzemenő következménye annak, amit Lámek tesz, így foglalja össze Blocher: „*Káin utódainak civilizációja igen hatékonyan bizonyult a bűn intézményessé szilárdítását illetően. Lámek olyan szabályt állít fel, amelyet a nemzetsége be is tart, s ez véget nem érő vérbosszúba sodorja őket. Így az erőszak törvénybe iktatódik, társadalmi tényezővé válik, sőt, időnként még a hűség és áldozatkészség erényeit is magára öltheti, hiszen Lámek utódai ezentúl kötelességüknek tartják a bosszút. A bűn szabályosan hagyományozódik...*” (209)

Egyre világosabban kiformalódik előttünk a város története, a mi városunk története: egyszerre van benne jelen az isteni akarat és szándék, valamint az emberi bűn és romlás. Egyszerre bontakozik ki mindaz, amit Isten nekünk adott, és lesz az istenellenesség eszközévé a tőle való ajándék. Növekszik a hatalmunk, bővülnek a lehetőségeink – és sokasodik gonoszságunk. (Nemzetközi hír miközben ezeket írom: meghalt egy kétéves kislány, akit Pekingben elütött egymás után két mikrobusz is. A kislány elkóborolt és az út szélén játszott, amikor elütötte az egyik jármű. Véresen feküdt az út szélén, miközben – a térfelügyelő kamera felvétele alapján

– 18 ember ment el mellette úgy, hogy nem tett semmit. Ránézett, de nem állt meg, nem telefonált segítségért. Utána jött a másik jármű, ami szintén elgázolta. Végül egy szemetes ember húzta ki járdára. A kislány halála az egész országot megrázta és felébresztette.)

III. A kegyelem jelenléte

Az 1Móz. 1-11 fejezetek egy nagy egységet alkotnak, amelyet őstörténetnek nevezünk. A negyedik fejezetben világosan elének tárul az örvény. Vajon van-e még lejjebb? Vajon lesz-e megállás? Létezik-e fordulat? Mit mond még el az őstörténet? Ha továbbolvassuk (ebben a sorozatban már nem fogjuk), akkor azt látjuk, hogy amint elszaporodik az emberi faj, úgy szaporodik el – mind mennyiségében, mind „minőségében” - az emberi gonoszság. Az özönvíz, majd Babel története jelölik ki azt az irányt, amely Édentől keletre történik.

Bibliamagyarázók ugyanakkor rámutatnak arra is, hogy minden bűnt követő isteni ítélettel együtt megjelenik Isten kegyelme, törődése, szeretete is. Isten ruhát készít az első emberpárnak, és felöltözteti őket (a ruha a védelem, a törődés jele). Amint láttuk, Kaint nem hagyja magára, még időben segítségére siet szavával. Amikor pedig a gyilkos arról panaszkodik, hogy menekültként bárki agyonütheti, „*jelet tett az Úr Kainra, hogy senki se üsse agyon, ha rátalál.*” Isten tehát mindvégig Istene akar lenni az embernek, aki egyre távolabb kerül tőle.

Lámek történetében nem olvasunk sem ítéletről, sem a kegyelem jeléről. Ugyanakkor olvasunk egy újabb gyermek születéséről: „*Adott nekem Isten más utódot Ábel helyett, akit meggyilkolt Kain.*” Sét személyében pedig mintha Isten egy új vonalat plántált volna el az emberiségben. Fia született Sétnek, és „*akkor kezdték segítségül hívni az Úr nevét.*” Ez arra mutat, hogy létrejön a szervezett istentiszteleti kultusz, ami ellenszegül a gonoszság civilizációjának (Blocher, 217). Lámek vonala intézményesíti a gonoszságot, de Isten elindít, elplántál egy újabb magot, egy újabb életet, egy újabb lehetőséget, amelyben az emberek segítségül hívják őt. Sét utódja Noé, Noé utódja Ábrahám, akit az Újszövetség is úgy nevez, hogy minden hívők atyja.

Egy nagy bibliai igazság tárul fel előttünk akkor, amikor kibontakozik az ember kreativitása valamint romlása. Pál apostol így fogalmazza ezt meg: „*ahol megnövekedett a bűn, ott még bőségesebben kiáradt a kegyelem...*” (Róm. 5.21). Istennek végtelen szeretetét és teremtett világa iránti hűségét és elkötelezettségét kell látnunk ebben. Ott van ennek jele minden ponton. Ott van a jele minden fordulatnál. Ott van a jele minden –jogos! – ítéletben. Édentől keletre ... Istentől távolodva nem szűnik meg irántunk való szeretete, az emberiség iránti jósága és hűsége. Sőt, amint egészen eltávolodunk tőle, ő egészen közel jön hozzánk: Jézus Krisztusban, az ő Fiában. Sét, Noé, Ábrahám, Izrael vonalát hozza el, plántálja el, terjeszti ki ebben a világban. Legyünk magyarázkodó ádámok és évák; gyűlölködéssel és irigységgel teli, tagadó kainok; a bűnnel dicsekvő lámekek – a mai napon segítségül hívhatod a nevét. Mert Pál apostol azt írja: „*Nincs különbség*

zsidó és görög között, mert mindenkinek ugyanaz az Ura, és ő bőkezű mindenkire, aki segítségül hívja; amint meg van írva: 'aki segítségül hívja az Úr nevét, az üdvözülni fog.'" (Róm.10.12-13)

Melyik nemzetséghez szeretnél tartozni? Melyik várost akarod szolgálni? Melyik hetvenhétzörös törvényt akarod betölteni? Kain-Lámekét vagy Sét-Jézus Krisztusét? Az örömhír az, hogy Jézus Krisztusban Isten utánunk jött, sőt, utat nyitott önmagához, az igazi otthonba. Nem tett semmi gonoszt, nem ütött meg, nem sebzett meg senki emberfiát, telve volt kegyelemmel és igazsággal, és mégis hetvenhétzörös volt a bosszú, amit ráértek. A kaini lelkületünk vitte őt a pusztulásba: ki bírta elviselni tökéletességét, igazságát, együttérzését, az Atyához visszahívó szavát? Ki bírta elhordozni, hogy azt tanította, felelősek vagyunk Isten előtt és felelősek vagyunk egymásért? Kainként ontottuk véré, majd Lámekként dicsekedtünk vele – kinőttünk már az istenes mesékből... Közben építjük saját városunk, amiben mi vagyunk a középpontban. Megtelve haraggal, irigységgel, gyilkos indulattal mások iránt.

Most pedig ő csak annyit mond: nem akarsz valami újat? Valami egészen mást? Csak hívj engem segítségül, és fogadd el a bocsánatot. És meglátod, ahogy kiárad a kegyelem. Képes leszel másokkal megbékélni, a gyűlölet és harag köreiből kilépni. Meglátod, mit tesz a kegyelem: megérted, hogyan építheted Isten városát mindazzal, amit ajándékba kaptál tőle. **ÁMEN!**